

PEADIREKTORI ASETÄITJA

Väljavõte
Ärisaladus välja jäetud
05.05.2005 nr 24 L

Otsus

Tallinn

Otsus haldusmenetluse lõpetamise kohta seoses seaduse rikkumise tunnuste puudumisega ettevõtja tegevuses

1. Haldusmenetluse alustamine

01.12.2004 esitas Konkurentsiametile AS Atlas Reisibüroo juhatuse liige Lembit Tomikas'e e-kirja, mille kohaselt AS Estonian Air rikub konkurentsiseadust sellega, et müüb sama marsruudi lennupileteid vahendusteenuseid pakutavatele ettevõtjatele (reisibüroodele) 75 krooni võrra kallimalt, kui enda müügisüsteemis. Avaldaja hinnangul omab AS Estonian Air turgu valitsevat seisundit nendel liinidel, kuhu pakutakse pileteid nn "sünnipäeva" hindadega.

Avaldaja väidab, et AS Estonian Air omab turgu valitsevat seisundit Konkurentsiseaduse (RT I 2001, 56, 332, RT I 2001, 93, 565, RT I 2002, 61, 375, RT I 2002, 63, 387, RT I 2002, 82, 480, RT I 2002, 87, 505, RT I 2002, 102, 600, RT I 2003, 23, 133, RT I 2004, 25, 168, RT I 2004, 56, 401) § 13 mõttes ning ja eri- või ainuõigust KonkS § 14 lg 1 mõttes ning olulist vahendit KonkS § 15 mõttes. Avaldaja viitab oma kaebuses KonkS §-s 16 sätestatud turgu valitseva seisundi kuritarvitamise keelu ning KonkS §-s 18 sätestatud eri- või ainuõigust või olulist vahendit omava ettevõtja kohustuste rikkumisele AS Estonian Air poolt. AS Atlas Reisibüroo palus Konkurentsiameti hinnangut kirjeldatud AS Estonian Air tegevusele.

2. Haldusmenetluse sisu

Käesoleva haldusmenetluse eesmärgiks on olnud selgitada, kas kaebuses kirjeldatud AS-i Estonian Air hinnakujundus vastab konkurentsiseaduse nõuetele.

3. Menetlusosalised

AS Estonian Air, Lennujaama tee 13, Tallinn, 11101, registrikoodiga 1019740 on äriühing, kelle põhitegevusala on sõitjate regulaarne lennuvedu.

AS Atlas, Reisibüroo Kitsas 3, Tartu, 51003, registrikoodiga 64026959 on äriühing, kelle põhitegevusala on reisibüroode ja reisikorraldajate tegevus.

4. Faktilised asjaolud ja tõendid

Avalduses kirjeldatud asjaolud kajastavad 01.12.2004 - 03.12.2004 toimunud sooduspiletite pakkumist AS Estonian Air poolt (nn "sünnipäevahinnad"), mille käigus müüdi pileteid allahindlusega. Vastavalt AS Estonian Air koduleheküljel

avaldatud teabe¹ oli kõige odavama pileti soodushind 95 krooni, kõige kallima pileti soodushind aga 895 krooni. Vastavalt avaldatud tingimustele sisaldasid AS Estonian Air nimetatud soodushinnad ka 25 krooni suurust "interneti teenustasu", kui pileti osteti interneti kaudu. Pileti ostmisel piletikassa kaudu lisandus hinnale 125 krooni.

AS Estonian Air levitas pileteid ka reisibüroode vahendusel, kuid reisibüroodele pakkus AS Estonian Air pileteid müügiks 75 krooni võrra kallimalt võrreldes hinnaga tavatarbijale (s.o ostu korral interneti kaudu otse AS-lt Estonian Air).

Kokkuvõttes kujunes piletihind erinevates müügikanalites ostjale erinevaks:

- ostes otse AS-lt Estonian Air internetilehe kaudu – piletihinnaks oli väljakuulutatud hind;
- ostes AS Estonian Air piletikassa kaudu – piletihinnale lisandus 125 kr iga pileti kohta;
- ostes reisibüroo kaudu – piletihinnale lisandus AS Estonian Air poolt kehtestatud 75 kroonine juurdehindlus ning reisibüroo teenustasu.

Vastusena Konkurentsiameti teabe nõuetele esitas AS Estonian Air teavet ja selgitusi 08.12.2004 kirjaga nr 338, 08.02.2005 kirjaga nr 22 ning 11.03.2004 kirjaga nr 42.

08.12.2004 esitatud selgituse kohaselt ei oma AS Estonian Air turgu valitsevat seisundit, eri- või ainuõigust ega olulist vahendit. AS Estonian Air väitel ei ole avalduses näidatud, millisel turul on AS Estonian Air turgu valitsev ettevõtja. AS-le Estonian Air ei ole teada ühtki turgu, millel ta oleks turgu valitsev ettevõtja.

AS Estonian Air esitas vastuväiteid ka väidetud rikkumiste kohta. Tema hinnangul, isegi juhul, kui AS Estonian Air omaks turgu valitsevat seisundit, ei saaks ta olla rikkunud konkurentsiseadust.

Eraldi on AS Estonian Air välja toonud omapoolsed põhjendused KonkS § 16 p 3 (keelatud on võrdväärsete kokkulepete sõlmimisel erinevate tingimuste pakkumine või rakendamine erinevatele äripartneritele pannes mõne neist sellega ebasoodsasse konkurentsiosukorda) rikkumise puudumise kohta. AS Estonian Air arvates on ta kõikide reisibüroode suhtes võrdseid tingimusi rakendanud. AS Estonian Air hinnangul võiks ta soovi korral müüa kõik piletid oma lendudele ise sarnaselt nn "odavlennufirmaga" EasyJet. AS Estonian Air arvates ei oma asjaolu, et tema poolt lennupiletite müügil lõpptarbijatele kohaldatakse erinevaid tingimusi kui müügil reisibüroodele KonkS § 16 p 3 valguses tähtsust, kuna tegemist ei ole konkureerivate äripartneritega.

Lisaks leidis AS Estonian Air, et isegi siis, kui AS Estonian Air enda müügikanal oleks eraldiseisev sõltumatu ettevõtja, oleks selline erinevate piletihindade kehtestamine majanduslikult põhjendatud ka juhul, kui AS Estonian Air omaks turgu valitsevat seisundit. Lennupiletite turustuskulud kui osa AS Estonian Air poolt kauba realiseerimiseks tehtavatest kulutustest on madalamad lennupiletite müügil nii AS Estonian Air enda internetipõhise broneerimissüsteemi kaudu kui ka läbi kassade ja

¹ <http://www.estonian-air.ee/index.php?id=5180&year=2004>, seisuga 02.12.2004

kõnekeskuse, võrreldes turustamisega läbi reisibüroode. Eeltoodu põhjuseks on reisibüroode poolt kasutatavate broneerimissüsteemide tasud.

AS Estonian Air leidis samuti, et tegemist ei saa olla muude konkurentsiseaduse sätete rikkumisega ning palus lõpetada menetlus KonkS § 63⁴ lg 1 p 1 alusel konkurentsiseaduse rikkumise tunnuste puudumise tõttu.

08.02.2005 ja 11.03.2004 esitas AS Estonian Air täiendavalt selgitusi lennupiletite turustuskuludega seonduva kohta. Selgituste kohaselt oli reisibüroode kaudu müügi teostamiseks vajaliku rahvusvahelise broneerimissüsteemi (CRS ing. k. *computer reservation system*) kasutamisest tulenev kulu 2004. aasta teises poolaastas keskmiselt [...] krooni ühe segmendi (ühe reisija) kohta. Lisaks kujunes reisibüroode kaudu müügi teostamiseks vajaliku rahvusvahelise arveldussüsteemi (BSP ing. k. *billing and settlement plan*) kasutamisest tulenev kulu 2004. aastal keskmiselt [...] krooni ühe segmendi (ühe reisija) kohta.

AS Estonian Air esitas oma väidete tõestuseks tema poolt Eestis kasutatava rahvusvahelise broneerimissüsteemi "Amadeus" hinnakirja, mille kohaselt tuleb piirkonna B1 (Euroopa) ühe broneeringu teostamise eest tasuda [...] rahvusvahelise lennu korral. Lisaks sellele näeb hinnakiri ette muid teenustasusid nagu näiteks tasu andmete uuendamise eest jne.

AS Estonian Air poolt esitatud koondandmete kohaselt maksis ta süsteemi kasutamise eest 2004. teise poolaasta kohta kokku [...]. AS Estonian Air arvestuse kohaselt kulus ühe reisija broneeringu teostamiseks keskmiselt [...].

AS Estonian Air esitas andmed ka rahvusvahelise arveldussüsteemi kulude kohta. Nimetatud süsteem on vajalik arvelduste teostamiseks piletite eest maksmisel reisibüroodes. 2004. aastal olid süsteemi kasutamise kulud kokku [...], ühe reisija kohta tuli seega keskmiselt tasuda [...].

AS Estonian Air selgituste kohaselt ei kanna ettevõtja nimetatud süsteemidega seonduvaid kulusid müügi korral enda müügikanalite kaudu. Täiendavate kulude, mis seonduvad oma müügikanali ülalpidamisega nagu palgakulu, kontoriruumide rent, internetimüügi IT süsteemi kulu ja kulu arvutitele, finantseerimise otseseks allikaks on AS Estonian Air kinnitusel klientide käest teenuse eest võetavad teenustasud. AS Estonian Air teenustasude määrad on hetkel kõnekeskuse ja kassade müügi korral 150 krooni turistiklassi ning 300 krooni äriклассi ühe suuna pileti kohta ning 25 krooni internetimüügi korral. Otsene kulu kõnekeskusele ja kassadele ning internetimüügi IT süsteemile oli 2004. a teisel poolaastal [...] ja tulu teenustasude näol [...], samal ajal kui sama suure hulga piletite müümine kasutades rahvusvahelisi broneerimis- ja arveldussüsteeme nõuaks hoopis kulutusi ligi [...].

5. Õiguslik hinnang

5.1 Asjakohane õigus

Euroopa Liidu Lepingu artikli 82 kohaselt on keelatud ühisturus või selle olulises osas turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ühe või mitme ettevõtja poolt kui ühisturuga

kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust².

Euroopa Komisjoni teatise “Suunised asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud kaubandusmõju kontseptsiooni kohta“ annab juhiseid liikmesriikidevahelist kaubandust mõjutada võivate kokkulepete hindamiseks. Nimetatud teatise punkti 53 kohaselt, kui kokkulepe on juba oma olemuselt võimeline mõjutama liikmesriikidevahelist kaubandust näiteks põhjusel, et see puudutab ekspordi või importi või hõlmab mitut liikmesriiki, võib teha vaidlustatava positiivse eelduse, mille kohaselt loetakse kaubandusmõju märgatavaks juhul, kui punktides 52 või 54 näidatud viisil arvatuna on osapoolte käivete summa kokkuleppega kaetud toodete turul rohkem kui 40 miljonit eurot.

Kuna AS Estonian Air teostab oma põhitegevust “sõitjate regulaarne lennuvedu” liinidel Eesti ja välisriikide, sh EL liikmesriikide vahel, on kokkulepped, mida ta sõlmib oma teenuste turustamiseks, olemuselt liikmesriikide vahelist kaubandust mõjutavad. Kuna AS Estonian Air teenuste müügist saadud tulu aastas ületab kaugelt 40 mln EUR piiri (2003. majandusaasta aruande põhjal 885 mln ehk ligi 56 mln EUR), on käesoleva haldusmenetluse näol tegemist Euroopa Liidu Lepingu artikli 82 võimaliku rikkumise menetlusega.

Nõukogu määruse nr 1/2003 artikkel 3 lg 1 kohaselt kui liikmesriikide konkurentsiküsimustega tegelevad organid või siseriiklikud kohtud kohaldavad siseriiklikku konkurentsioigust asutamislepingu artikli 82 alusel keelatud kuritarvitamise suhtes, peavad nad kohaldama ka asutamislepingu artiklit 82.

Käesoleva haldusmenetluse käigus rakendab Konkurentsiamet Euroopa Liidu õigust, iseäranis Euroopa Liidu Lepingu artiklit 82, ja konkurentsiseadust samaaegselt.

5.2 Kaubaturg ja AS Estonian Air seisund kaubaturul

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate (edaspidi *asendatavate*) kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa. KonkS § 13 lg 1 kohaselt omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi omamist eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevale ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest. Konkurentsiseaduses sätestatud kaubaturu piiritlemise ning turgu valitseva seisundi määramise põhimõtted langevad kokku Euroopa Liidu õiguses välja kujunenud kaubaturu piiritlemise põhimõtetega³.

Käesolevas haldusmenetluse tulemusena on selgunud, et AS Estonian Air tegevuses puudusid turgu valitseva seisundi kuritarvitamise tunnuseid ka juhul, kui ilmneks, et

² Kõik tsitaadid EL õigusest vastavalt Õigustõlke Keskuse poolt avaldatud tõlgetele, v.a Komisjoni otsused ja kohtukaasused originaalkeeles.

³ Komisjoni teatis asjaomase turu mõiste kohta ühenduse konkurentsioiguses (97/C 372/03), punktid 7 ja 8.

AS Estonian Air omab turgu valitsevat seisundit. Seetõttu puudub antud juhtumis vajadus piiritleda kaubaturg ning hinnata, kas AS Estonian Air omab sellel kaubaturul turgu valitsevat seisundit.

5.3 AS Estonian Air hinnakujundus “sünnipäevakampaania” raames

Konkurentsiamet loeb tõendatuks, et AS Estonian Air kannab olulisi täiendavaid kulusid müügi korral reisibüroode vahendusel. Eelkõige kannab AS Estonian Air täiendavaid kulusid toimingute tegemisel rahvusvahelises broneerimissüsteemis. Esitatud andmete põhjal oli AS Estonian Air poolt kantav reisibüroo kaudu ühe reisija teenindamise arvestuslik kulu [...] suurusjärgus juurdehindlusega, mille AS Estonian Air kehtestas reisibüroodele “sünnipäevakampaania” raames. AS Estonian Air poolt esitatud rahvusvahelise broneerimissüsteemi “Amadeus” hinnakirjaga kehtestatud tasumäärad on konstantsed ega sõltu broneeritava pileti hinnast.

Turgu valitseval ettevõtjal on KonkS § 16 p 3 kohaselt keelatud võrdväärsete kokkulepete sõlmimisel erinevate tingimuste pakkumine või rakendamine erinevatele äripartneritele pannes mõne neist sellega ebasoodsasse konkurentsiolekorda. Konkurentsiamet leiab, et eespool kirjeldatud täiendava kulu tõttu ei saa müüki reisibüroode vahendusel ja lennuettevõtja enda müügikanali vahendusel pidada võrdväärseteks.

Ühe reisija teenindamiseks AS Estonian Air enda poolt kulus 2004. aasta otsekulude koondandmete põhjal internetis, AS-i Estonian Air enda kassades ja kõnekeskuses keskmiselt [...], samal ajal kui ühe reisija teenindamiseks reisibüroo kaudu kulus [...]. Seega on AS-i Estonian Air seisukohalt enda müügikanalite kasutamine säästlikum viis pileтите müügiks lõpptarbijale. Asjaolu, et AS Estonian Air kannab saadud säästu üle reisijatele “sünnipäevakampaania” raames madalamate piletihindade kujul viitab turgu valitseva seisundi kuritarvitamise puudumisele kirjeldatud juhtumil.

Enamgi veel, Euroopa Liidu konkurentsioiguses väljakujunenud järjepideva kohtupraktika kohaselt võivad erinevused äripartnerite kohtlemises turguvalitsevat seisundit omava ettevõtja poolt olla õigustatud majanduskaalutlustega, näiteks erinevustega kuludes. Euroopa Esimese Astme Kohus on oma 17.12.2003.a otsuse nr T-219/99, British Airways Komisjoni vastu, punktis 247 leidnud, et allahindluse süsteem, kus allahindlus suureneb sõltuvalt ostetud kogustest, ei ole vastuolus artikliga 82, välja arvatud juhul, kui kriteeriumid ning reeglid sellise allahindluse andmiseks näitavad, et süsteem ei ole rajatud majanduslikult õigustatud kaalutlustel, vaid püüab, nii nagu see on nn “truuduse” ja eesmärgipõhise allahindluste puhul, ära hoida tarbijate varustamise rivaalitsevate tootjate poolt⁴. Kohtuotsuses leitakse, et kui edastatava toote koguste suurenemine kandub tarnijale madalama kuluna, on viimane

⁴ p 247: “It follows that a rebate system in which the amount of the rebate increases in relation to the volume purchased will not infringe Article 82 EC, unless the criteria and rules for granting that rebate show that the system is not based upon an economically justified consideration but tends, like a fidelity and objective rebate, to prevent customers obtaining supplies from rival producers (Hoffmann-La Roche, cited in paragraph 182 above, at paragraph 90; Michelin, cited in paragraph 91 above, at paragraph 73, and Irish Sugar, cited in paragraph 241 above, at paragraph 114).”

kohustatud andma tarbijale edasi sellisest alanemisest tekkinud kasu soodsama tariifi näol⁵.

Kohtuotsuse osundatud mõttekäigu raames on aktsepteeritav, kui turguvalitsevat seisundit omav ettevõtja annab edasimüüjale, sealhulgas enda müügikanalile allahindlust, mis on põhjendatud majanduslike kaalutlustega ning ta kannab sellest tuleneva kasu edasi tarbijale.

Eeltoodu põhjal leiab Konkurentsiamet, et AS Estonian Air tegevuses puuduvad turgu valitseva seisundi kuritarvitamise tunnused.

Avalduses viidatakse AS-le Estonian Air kui võimalikule eri- või ainuõigust omavale ettevõtjale ja olulist vahendist omavale ettevõtjale KonkS §-de 14 ja 15 tähenduses. Avalduse esitaja ei nimetanud, milline on väidetav AS Estonian Air eri- või ainuõigus või millist olulist vahendit AS Estonian Air omab. Menetluse käigus ei ilmnenu, et AS Estonian Air omaks eri- või ainuõigust, samuti ei ilmnenu, et AS-le Estonian Air kuuluks oluline vahend, mis võiks antud juhtumi kontekstis tähtsust omada. Eri- või ainuõiguse ega olulise vahendi omamine, nagu ka turgu valitseva seisundi omamine, ei ole iseenesest keelatud. Kuivõrd käesoleva haldusmenetluse seisukohalt ei ole AS Estonian Air võimalikku turgu valitsevat seisundit kuritarvitanud, puudub vajadus eelkirjeldatud asjaoludele hinnangut anda.

Lähtudes eeltoodust ja võttes arvesse KonkS § 63⁴ lg 1 punkti 1

otsustan:

lõpetada käesoleva haldusasja menetlemise seoses õiguserikkumise tunnuste puudumisega AS'i Estonian Air tegevuses.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul alates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

Aini Proos

Otsuse tekstist välja jäetud ärisaladuseks olev teave on tähistatud märkega [..]. Väljavõte on Konkurentsiameti peadirektori asetäitja haldusmenetluse lõpetamise 05.05.2005. a otsuse nr 24-L originaaliga samane.

12.05.05 Raul Nugis

⁵ p 246: "If the increase in the quantity supplied is translated into a lower cost for the supplier, the latter is entitled to give the customer the benefit of that reduction by means of a more favourable tariff (Opinion of Advocate General Mischo in Portugal v Commission, cited above, at point 106)"